

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Jacobi Lobbetii Leodiensis E Societate Iesv, De Fortitvdine Et Constantia Christiana Libri Tres

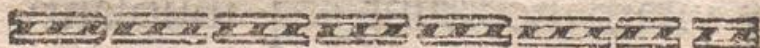
Lobbet de Lanthin, Jacques

Leodii, 1640

Cap. I. De morbi molestiis æquanimiter tolerandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49140](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49140)

contemno : quidquid delectabile habet, rideo : diuitias non cupio, paupertatem non horreo, mortem non timeo, vt neque hanc, neque morbos illius prodromos, neque cætera mala plus æquo reformides, de singulis mihi suus erit disceptandi locus.

CAPVT I.

De morbi molestiis equanimiter tolerandis.

INter cætera, quæ nos pulsant, & affligunt, mala, quædam domi sunt, & nobis quodammodo congenita, quædam deforis adueniunt, & in nos incurfant, vel hominum maleuolentiâ, vel quandoq; amabili Dei prouidentiâ, quæ mortales in hac vitâ vt pilas habet.

Primi

Primi generis sunt morbi, & corporis ægritudines, morsque ipsa.

Secundi illatæ extrinsecus iniuriæ, quæ vel famam, vel fortunas, vel corpus ipsum impetunt: aduersus hæc omnia nobis paratur bellum, & palma si vincimus: non tamen sine labore, sudore, sanguine: vt enim aureè Chrysoſtomus.

O Christiane, delicatus es miles, si putas sine pugna te posse vincere, sine certamine triumphare. Fortiter dimica, atrociter in prælio concerta, considera pactum, conditionem attende, militiam nosce. Pactum quod spondisti, conditionem ad quam accessisti, militiam cui nomen dedisti. Hoc enim pacto quos miraris, omnes pugnaverunt; hac conditione vniuersi vicerunt; hac militiâ triumpharunt.

§. I.

*Quid sit morbus? & quæ illius
causæ?*

Gnostici morbos aiebant esse
dæmones, & proinde incan-
tationes, seu carmen quoddam ex-
cogitauerāt ad eos ex humanis cor-
poribus eijciendos.

Insanus hic error est, & hæreti-
corum commentum à fide, à natu-
ra, à medicorum placitis prorsus a-
lienum: docent illi morbum aliud
nihil esse quam prauam aliquam
corporis affectionē; quæ fere cum
ipsa vita trahitur. Vt enim D. Au-
gustinus: *Quis non egrotat in hac
vita? quis non longum languorem
trahit? nasci in hoc corpore morta-
li, incipere egrotare est. Sic ab ipsa
natiuitate insita quædā corpori no-
stro*

stro labes, & inualetudinis scaturigo, à qua tot effunduntur morborum examina, vt in vno oculo centum & duodecim contrarias affectiones Galenus notarit, & Plinius non dubitauerit asserere morborum trecenta esse genera in humana vita, hoc est, vt interpretantur alij, prope innumerabilia, quorum omnium origines hic paucis inquiremus.

In In-
tro-
d.
Lib. 26.

c. 1.

Vt malo cuiquam medelam facias, aut si minus possis, æquo saltem constantique animo feras, interest quàm plurimum illius causas iam ante peruidisse. Ea ratio mihi suadet vt primùm aperiã morbi fontes, tum ad remedia delabar.

Suarez à calamo, doctisquẽ ingenij monumentis orbi notus; morbos omnes ex vnâ aliquâ harum

causarum oriri docuit : vel ex parentum vitio , prauâque complexionem , quæ etiam in foetum emanat. Vel ex quadam intemperie, & humorum inter se dissidentiũ pugnâ : vel ex aëris iniurijs , cœlique inclementioris influentiâ : vel denique ex ipso peccato, quod prima radix malorum omnium.

Prima illa, & innoxia hominis ætas , morbum ne de nomine quidem nouerat; nesciebat quid febris, quid calculus , quid podagra , aut chiragra , quid aqua intercus esset: multoque minus quid à febre algerere , aut ardere ; quid calculo ceu equuleo torqueri ; quid aqua intercute distendi , quid à podagrâ , & chiragrâ lentam alluuiem, duramque tyrannidem pati. Hęc inquam non viderat prima orbis ætas, nec
 sense-

senserat Adam in suo illo innocen-
 tiæ statu, qui utinam & posteris &
 illi fuisset diuturnus; sed irrita ca-
 dunt vota, nec nobis erit, qui prius
 à peccato ad hæc mala damnati,
 quàm nati, nec illi etiam fuit. Si e-
 nim S. Ephrem credimus, creatus
 Adam horâ nonâ matutinâ: & sce-
 leris reus sub tertiam pomeridia-
 nam, adeoque etiam morbis ob-
 noxius. Vel si mauis age, dic cum
 Tostato conditum die Veneris sub *In Gene-*
 Solis ortum, Sabbato peccasse sub *sim.*
 occasum. Vel si arridet magis cum
 Pererio, Torniello, Saliano, iudica
 & pronuntia in Paradiso, sedeque
 voluptatis dies vidisse octo, nō am-
 plius: Certè ut ut sentias, & loqua-
 ris, ad propositum meum parum
 interest: manebit ea lis sub Iudice,
 & veritas in occulto; at hoc in a-
 aperto

perto erit: statim atque peccauit sui
sceleris pœnam sensisse, & in cor-
pus quasi in hospitium morbos om-
nes admisisse, eorumque vitium in
postero transmisisse, non trãsmis-
surus vnquam si scelus abfuisset.

Erat enim constans, & intemerata
valetudo, datum à superis veluti
innocentiæ priuilegium: pro cuius

Lib. 2.

c. 17.

l. 8. c.

71.

fide etiam appello illud quod Ruf-
finus in vitis Patrum, Palladius, a-
lijque de Abbate Isidoro, eiusque
monachis prodiderunt.

Erat magnus ille Præsul, erant
& Monachi, parentis optimi emu-
latores filij, eã vitæ, morumque in-
nocentiã, cui aliquid supra vulgus,
statamque naturæ legem concedi
potuit; & vero re etiam ipsã con-
cessum est. Fuit autem illud eiuſ-
modi, vt nunquam ægrotarent: sed

vitam

vitam ducerent etiam in seros annos nullis vnquam morbi contagijs vitiata: cui priuilegio additum & alterum; vt cum immineret vltima dies, & sanctioris æui meta, ea pateret illico, & diuinâ reuelatione nosceretur. Tum Religiosi viri impendentis fati memores, quàm optimè dispēsare reliqua perituræ vitæ momenta, atque ad beatam æternitatem facilem aditum parare; nec tam abripi violentâ morte, quam suauis sopore terris subduci, & cœlo reddi.

Et hæc paucis à me dicta sunt, vt euincerem illud, ab animi noxâ, in ipsum quoque corpus morbi vitium trahi. Vt non immerito pronuntiarit olim Democritus, si corpus animum in ius vocaret, haudquaquam futurum vt ille muneris
male

male administrati crimen effugeret; cum enim in corpore, velut in præsidio, collocatus sit, hostem, id est peccatum omni conatu, vique arcere debuit: & tamen (ô malum) illud ipsum patentibus atque explicatis valuis admisit, malus omnino sui corporis custos, ac præses; & hinc laxatur infesta morborum agmina, quæ vbi illud inuaserunt, etiam sceleratæ menti pro pœnâ sunt: non ita tamẽ, quin aliquando & sæpius pro medicinâ: ita scilicet disponente suavi Numinis prouidentiâ. Vt postea fusius explicabitur.

§. 2.

§. 2.

*Quæ in morbo afflictioni esse soleant?
Quæ etiam præsidio?*

DIuus Chrysoſtomus facundâ mente, & ore, vt ſolet, aureo, patientiam, quæ in morbiaculeis, ac doloribus exhibetur, in ſummis reponit: ſic enim epistolâ quartâ ad Olympiadem.

Nihil eſt, inquit, Olympias, quod ad laudem, & gloriam adipiſcendam cum patientiâ in doloribus perferendis comparari poſſit. Nam ea virtutum regina, & coronarum apex eſt. Ac ne illud ſine teſtimonio & exẽplo fudiſſe videatur, Iobum (quem adamantinam animam, & turrin patientiæ vocat) in arenam educit, quaſi pugilẽ fortiffimum, & cum omnibus iniurijs luctatorem.

rem. Ac primo quidem cum fortunarum iacturâ, & bonorum clade: deinde cum acerbo suorum facto, quos, vt ait, ex vtroque sexu omnes subitâ & immaturâ ætate, & violentâ morte malus genius ita oppressit, vt in ipso mortis modo, ac ratione extemporaneum tumultum inuenirent. Et tamen *cum tantam in agris, domi in pecudibus, in liberis tempestatem excitatam, fluctusque fluctibus continuo succedentes, & continuos scopulos, & profundam caliginem, & intolerandum naufragium conspiceret, nec mœrore premebatur, nec ea quæ acciderant, pœnè sentiebat. At posteaquã morbo & vulneribus deditus est, tum vero & mortẽ exoptabat, & in luctu, ac lamentis versabatur. Ex quo intelligas licet, quemadmodum hoc omnibus*

bus

bus rebus aduersis grauius fit, ac summum patientiæ genus. Atque hoc ne peruersus quidem dæmon ignorabat. Ac proinde cum omnibus illis rebus tentatis pugilem tranquillum, & à perturbatione immunem perspiceret, ad hoc certamen tanquam omnium maximum se contulit. Cœtera videlicet tolerabilia esse ducens, etiamsi fortunas, etiamsi liberos, etiamsi quicquam aliud amittat. At eam demùm mortiferam esse plagam cum quispiam in corpore dolores excipit.

Vbi porro illos sedatâ mente, infractoque animo excipere visus est Iobus, tum demùm & à cœpto destitit malus hostis, & sese victum orco reddidit, victori terram, cœlumq; reliquit velut illustrem patientiæ scenam, theatrumque fortitudinis;

tudinis ; de quâ dum mihi mouetur quæstio , in eâ paucis excutendum erit, quæ in morbo afflictioni esse soleant, ac deinde quæ præsidio.

Tria, inquit Plinius, in omni morbo grauiasunt. Metus mortis, dolor corporis, intermissio voluptatum; adde & officiorum ad quæ nos vel natura finxit, vel ipsa vitæ ratio vocauit. Contra hæc omnia sua viro forti sunt auxilia, & primum quidem aduersus insurgentem mortis

Senec
ep. 10.

etum excutienda vitæ cupido est, scendumque nihil interesse quando uitariis, quod quandoque patendum est. Quàm bene viuas referre, non quam diu, sæpe autem in hoc esse bene: ne diu.

Sopitâ autem, & penitus edomitâ illâ vitæ cupidine, enascetur & ipse mortis contemptus, de quo disertè ille ipse Seneca.

Non tantum morbi, sed totius
 vitæ remedium est contemnere mor-
 tem. Multorum mortē distulit mor-
 bus, & salutis illis fuit videri perire.
 Morieris, non quia egrotas, sed quia Ep. 78.
 vivis. Ista teres & sanatum manet.
 Cum convalueris non mortem, sed
 valetudinem effugies: quod si illam
 effugere non possis, quid adeo te
 ipse torques, atque excrucias. Pro-
 fecto degener est anima quæ sepul-
 ta latet in corpore, & tamen cor-
 pus amat: non secus quàm quæ hu-
 mi serpunt, lustra sua belluæ. Sed
 audio reclamas, & mihi ingeminas
 illud, à morbo huic corpusculo es-
 se malè.

Sed amabo te, mi lector. Epictet-
 tus c.
 10. Quid
 est habere malè? appropinquare dis-
 solutioni, quâ anima separatur à
 corpore. Sed quid res ista habet pe-
 riculi?

riculi? si nunc non appropinques,
 paulo postea accedendum erit. An te
 mortuo scilicet mundus euertetur?
 Sed ecce iterum obstrepis: magnos
 cruciatus habet morbus: sed hos tole-
 rables interualla faciunt: nam sum-
 mi doloris intensio inuenit finem. Ne-
 mo potest valde dolere, & diu. Hoc
 nempe solati. Vasti doloris est, quod
 necesse est desinere illum sentire, si mi-
 nis senseris. Vir magnus ac prudens
 animum deducit à corpore, & mul-
 tum cū meliore & diuinâ parte ver-
 satur, cum hac querulâ, & fragili
 quantum necesse est. Leuis dolor est
 si nihil illi opinio adiecerit. Contra si
 exhortari te cœperis, ac dicere nihil
 est, aut certè exiguum est. Duremus,
 iam desinet. Lenem illum dum putas,
 facies. Plerumque enim ad opinio-
 nem dolemus, & tam miser est quis-
 que quàm credit.

Sen. ep.
 78.

Verum demus etiam illud immanem esse doloris sensum: sitamen in eo suus est æger: toto contra illum pugnet animo, vincetur si cesserit, vincet si se contra suum dolorem intenderit. Quemadmodum perniciosior est hostis fugientibus, sic omne incommodum magis instat cendenti, et auerso. Sed graue est. Quid? nos ad hoc fortes sumus ut leuia portemus? cogita quid honestè, quid fortiter feceris, bonas partes tecum ipse tracta, memoriam in ea quæ maximè miratus es, sparge: tunc tibi fortissimus quisque, et victor doloris occurrat. Ille qui dum varices exsecandas præberet, legere librum perseverauit. Ille qui non desijt ridere, cum ob hoc ipsum irati tortores omnia instrumenta crudelitatis experirentur. Non vincetur

dolor ratione, qui victus est risu? Vincetur certè, si modo is es, qui esse debes; sed & aliud à morbo malum est, videlicet intermissio voluptatum, & ea malus est nodus, cui quærendus etiam cuneus omnino malus.

Duo sunt genera voluptatum, corpus aliæ, animum aliæ bene afficiunt: neque has, neque illas morbus tollit: vt enim ille ipse Plinius, quo authore hic vtor. *Corporales voluptates morbus inhihet, non tollit. Imo si verum æstimes, incitat. Magis inuat bibere sitientem, gratior est esurienti cibus. Quidquid ex abstinentiâ contingit, gratius excipitur. Illas vero animi voluptates, quæ maiores, certioresque sunt, nemo medicus ægro negat. Has quisquis sequitur, & bene intelligit, omnia sensuum*

suum blandimenta contemnit. Verum non ita forsitan illud, quod ultimo loco posui, tanquã à morbo malum: erat illud intermissio eorum muniõrum, ad quã nos vel natura formavit, vel impulit fortuna, vel nostra voluntas induxit.

Da mihi è multis vnum aliquem in paucis ad studia facilem, ac proum, da eum, cui tota vita litibus teritur; da alium, si voles, qui inter arma, & tubarum clangorem in nutritus vitam fere exegit martio puluere non indecorè fordidam: & huic, & illi importunæ morbi molestiæ, & vis acerba: quid enim, is qui in omni vitâ litteris assedit, an non dånabit infœlix illud otium, quo & à studijs malè feriari iubetur, & in molli anserè desidiosus cubare? quid alius, cui Martem spi-

38 DE FORTITVDINE

rat animus, qui cursu capitur, & pugnâ, qui æstus tolerat, ac soles, nunquid inertes, atque inglorios claudit esse dies illos, quibus non tam sibi, quàm morbo vacat, non tam cum hoste pugnat, quam cum ingenti morborum cateruâ, & modo calculo, modo podagræ & chiragræ litē mouet, & sibi stomachum. Certè & medicos omnes procul esse, & morbos volet, quisquis ab ijs sibi eripi senserit iucundissimam illam animi exercitationem, quæ vel in sago, vel in togâ quæritur. Non volet tamen, si attendat etiam in morbis suas esse animæ delicias, & honestissimas exercitationes; sunt eæ virtutes prope omnes, quibus scholas aperit ipse morbus. Plinium audi etiam de hoc argumento differentem.

Corpus

Corpus tuum valetudo tenet, non
 animum, si animus tibi in usu esse
 solet, suadebis, docebis, disces, que-
 res, recordaberis. Quid porro? nihil
 agere te credis, si temperans æger
 sis? Est, mihi crede, virtuti etiam
 in lectulo locus. Non tantum arma
 & acies dant argumenta alacris a-
 nimi, indomitique terroribus. Et
 in vestimentis vir fortis apparet.
 Habes quod agas, bene luctare cum
 morbo. Si nihil te coegerit, si nihil
 exorauerit; insigne prodis exēplum.
 O quàm magna erat gloriæ mate-
 ria, si spectaremur ægri; ipse te spe-
 cta, ipse te lauda. Laudabis autem,
 si te ita morbus à consuetis officijs
 abducat, vt tamen à pulcherrima-
 rum virtutum exercitijs non ab-
 ducat.

§. 3.

*Qui fructus è morbo corporis, ad
animum emanare soleant?*

SI morbi vim æstimare velis ex
sensu deprauatæ naturæ, pœ-
nam esse dices: si è suavi Dei proui-
dentiâ, ac miseratione, remedium
ac medicinam esse fateberis.

*Pf. 21. Intelligat homo, inquit Augu-
stinus, medicum esse Deum, & tri-
bulationem, atque etiam morbum,
medicamentum esse ad salutem; non
pœnam ad damnationem. Sub me-
dicamento positus oreris, secaris,
clamas, non audit medicus ad vo-
luntatem, sed audit ad sanitatem.*

*L. 2. ep. 2. Quod ipsum ore melleo dedu-
cit Ambrosius epistolâ ad Bellicû
ægrum, in quâ iactat illud scriptu-
ræ, Deique ad Hebræos oraculum.*

Percu-

Percutiam, & sanabo. Percussit, in- Deut. c.
32. v. 39.
quit, infirmitate, & sanauit fide.

Nimirum dum Bellico iaceret ægrum corpus, sese erexit animus, & ad altiora fidei mysteria, solemnemque professionem euexit.

Simile quoddam supremi Numinis à morbo beneficium etiam ipsi agnouere pagani, quos inter Plinius doctè, vt solet, ac facundè.

Nuper, inquit, me cuiusdam amici languor admonuit, optimos nos esse dum infirmi sumus. Quem enim in- L. 7. ep.
26.
firmum aut auaritia, aut libido sollicitat? non amoribus seruit, non appetit honores, & quantulumcumque vt relicturus, satis habet. Tunc Deos, tunc hominem esse se meminit; inuidet nemini; neminem miratur; neminem despicit; ac ne sermonibus quidem malignis aut attendit, aut
C S alitur.

alitur. Balnea imaginatur, aut fontes, hæc summa curarum, summa votorum, mollem impostherum, pinguemque, si contingat euadere, hoc est innoxiam beatamque, destinat vitam. Possum ergo quod pluribus verbis, pluribus etiã voluminibus Philosophi docere conantur, ipse mihi, tibi que breuiter præcipere, ut tales esse sani perseueremus, quales nos futuros profiteamur infirmi.

Nimirum dum ægri sumus, enasci solet magna præteritæ vitæ poenitentia, futuræ præcautio, multa que prouidentia; si morbo bene monenti pareamus, quod olim Sigismundo Imperatori, apertè insinuauit Theodorus Archiepiscopus Colonienfis, cum enim ex eo quaesisset Cæsar, quæ recta esset in cœlum via? subiunxit magnus Præsul.

Si

Si tuam vitam institueris, ut facturū te promifisti, dum calculus aut podagra, aut alius morbus grauior te oppreffit. Nempe tum temporis faniora ineuntur confilia, quia in ægro corpore fanior eft animus, vt enim difertè Saluianus.

Infirmittas carnis vigorem mentis exacuit, vt affectis artubus vires corporum in vires tranfeant animorum. Non turpibus flammis medulla æftuent, non malè sanam mentem latentia incentiua succendant, non vagi fensus per varia oblectamenta lafciiant; fed fola exultet anima, leta corpore affecto, quafi aduerfario fubiugato. Eft enim anima fit hofpes, comesque corporis, ab hoc tamen quafi ab hofte fibi malè metuit, maximè vero cum valens, ac vegetum eft:

L. i. de
Prouid.

tum

tum enim velut equus indomitus
 animum tanquam fessorem excu-
 tit, non excussurus, si aut fame lan-
 guens, & tabidum, aut morbo ia-
 cens atque oppressum esset: tum
 enim animo ceu domino cedit,
 eiusque admittit imperia; nulla
 quandoque alia vi, nisi ægitudine
 edomandus, quod eleganti æni-
 gmate doctum poëta voluit. Legi-
 tur illud apud Dyphilum, estque
 de tribus fortissimis, scilicet ferro,
 fabro, & febre: hos inter olim sua-
 lis, & de fortitudine contentio.

Pro ferro faciebat illud, quod &
 durum sit & prope indomitum, &
 quod ipsum cætera frangat, atque
 edomet.

Pro fabro militabat istud, quod
 ipse ferrum cudat, versetque formas
 in omnes, ideoque ferro fortior au-
 dire videatur.

Pro febris vero hæc obiecta ratio, quod fabrum ferri domitorem, edomet ipsa, debilitet, lectulo insternat, penitusque frangat.

Hoc ænigmate poëta lusit, docuitque humanos animos à morbo flecti, vinci que, qui nec occultâ, nec apertâ vi edomari potuerunt. *Infirmitas grauis*, inquit Ecclesia-^{c. 31. v. 2.} sticus, *sobriam facit animam*, quam valetudo prius ebriam fecerat.

Exemplo erit Ezechias, qui valens, Deo ac superis minus gratus; æger omninò gratior. Exceperat illud ab Isaiâ oraculum. *Dispone do-*^{c. 38. v. 6.}
mui tuæ, quia morieris tu, & non viues. Ad has voces, & immisissam altius iacenti corpusculo morbi luem, excitatus *conuertit faciem suam ad parietem, & orauit ad Dominum, & fleuit Ezechias fletu magno.*

gno. Firmo ac valenti pumice fic-
 ciores erant oculi, infirmo humen-
 tes, & velut in lacrymarum stagno
 natantes; prius obduratus ad moni-
 ta, precesque animus, iam cereus, &
 flecti facilis: ante in terram pronus,
 atque abiectus, modo in cœlum,
 ac superos erectus. Quid deinde?
 ægrotantis preces audiit, & lacry-
 mas vidit pacatum Numen, & ad-
 iecit ad vitæ dies annos omnino
 decem supra quinque. Utque certa
 foret diuino promisso fides, hoc ei
 à Domino annexum prodigium.
 In horologio parentis Achaz um-
 bra solis, imo & ipse sol ad decem
 lineas recessit: vt tot filio adderen-
 tur lucis, & solis horæ, quot ante
 parenti detractæ.

Si Rabbini habenda fides, diei,
 quo regi Achaz iusta perfolui de-
 buerunt,

buerunt, quo funus duci, quo sepeliri Rex impius: sol ipse, orbis oculus, occidere festinans, illi, inquam, diei decem omnino horas detraxit, quas deinde ægrotati filio reddidit.

Ecce quis à morbo fructus, quis proventus: non vitæ tantum, & vsuræ huius lucis, sed & virtutis. Ut proinde in ægros plerosque cadat illud, quod in Petri Piscatoris filiam, dictum olim ab optimo parente: *sic expedit ei.*

Iacebat illa graui morbo pressa, cum pater, qui in alios omnes beneficus, in eam durior, atque inclementior, roganti cuius cur filiam à febre non expediret, vel attactu leui, vel si vellet etiam vmbra, respondit. *Sic expedit ei.*

Ita omnino & plurimis etiam expedit, vt vel calculo intrinsecus

torqueantur, vel torreantur feбри,
vel podagræ alluuiem sentiant,
vel alias cuiuspiam morbi mole-
ftias, vt in ægro corpore fanus ha-
bitet animus.

Ita factum olim legimus in vitâ
S. Thomæ Cantuariensis, ad eius
sepulcrum, piosq; cineres sese con-
tulerat æger vnus aliquis, & quæ
magni præfulis miseratio, etiam ex-
cussio morbo pristinam valetudi-
nem impetrarat: cum ecce sibi,
suisque iam reddito suboriri cœpit
scrupulus, num fanitas æquè ac
morbus ad salutem ac beatitatem
esset profutura: (hanc enim maxi-
mè spectabat æger, cui animæ fa-
lus, ac vigor longè potior corpore)
dum ergo pungit, & conscientiam
extimulat ea cogitatio, ad sancti
martyris, ac præfulis sepulcrum
reuer-
ti-

reuertitur, sibi que datum à superis
 medicum orat, atque obtestatur, si
 forte sanitas corporis minus animo
 consentanea, minus proficua beatę
 æternitati foret, eam rursus exueret,
 & morbum, ceu vestem animę
 aptiorem indueret. Vix è corde,
 ceu pietatis, ac religionis officinã
 euaserant pauci gemitus, vix è la-
 bellis aliquot vocolę exciderant,
 preces que; cum in corpus velut in
 diuersorium preproperã festinatio-
 ne desertum morbus redijt, futurus
 diuturnior hospes. Nimirum ægro
 illi data erat sanitas aliquã superum
 indulgentiã, & morbus deinde
 maiore gratiã redditus.

Solent enim beatę illę mentes,
 quibus in oculis Deus, in amoribus
 est beatitas, animo non corpori, æ-
 ternitati non tempori seruire, & il-

D lud

lud concedere, quod in altissimâ illâ, diuinâque mente, ceu speculo, magis profuturum intuentur. Et quia plerumque plus à morbo boni, ac gratiæ accedit, quàm à sanitate, ideo illum hac meliorē ducunt.

Vitæ
P. P. 2.
p. c.
148.

Quod ipsum etiam in hac mortali vitâ sensit, docuitque S. Romitus, magnus eremi cultor, ac solitudinis. Solebat ille quot annis semel morbo tentari, ducebatque illum in bonis, cum nescio quo fato anno vno liber fuit; & primùm mirari, ac stupere, dein etiam grauiter dolere, gemere, queri, quasi à Deo desertus esset, & superum gratiâ vacuus, qui morbo vacuus erat.

Ecce, mi lector, quis magnarum mentium de egritudine sensus, quæ cogitatio, hausta sine dubio, non à corpore, carneaque compage, quæ
semper

semper est querula, quia fluxa, & mortalis; sed ab anima nobiliore hominis parte, quæ stabilis est, atque immortalis.

Ab hac probè doctus ex antiquis Patribus non nemo, discipulum ægrum ita solari solitus. Ne te, fili, morbi tædeat, pudeatque: quin potius Deo moderatori gratus esto: si enim tibi ferreus est animus, à morbo, ceu igne, rubiginem exuet: sin vero aureus, ex eo quoque purior euadet.

§. 4.

Præclara quædam singularis in morbo patientiæ exempla.

IN morbo non solum prodest ad alias cogitationes auertere animum, & à dolore discedere: verùm etiam cogitare, quid honestè, quid

52 DE FORTITVDINE
quid fortiter fecerint alij, quos olim aduersa probauit valetudo; sic enim ad eorum exemplum sese eriget æger, & si minus pares; at saltem suppare animos induet.

Eâ cogitatione vsus olim Seneca, tum ad corporis ægrotudines, tum ad quoduis aliud, seu naturæ, seu fortunæ incommodum depellendum.

Ep. 98. *Dic tibi, inquit, ex istis quæ terribilia videntur, nihil est inuictum; singula vicere iam multi. Ignem Mutius, crucem Regulus, Venenum Socrates, exilium Rutilius, mortem ferro adactam Cato. Et nos vincamus aliquid. Aliquid faciamus, imò & patiamur animosè; sumus inter exempla, quare deficimus? quare desperamus? quidquid fieri potuit, potest.*

Rectè

Rectè sanè, & eleganter: cum enim propè omnia vicerint alij, quidni & nos vincamus aliquid, quidni inter exempla simus; cum etiam inter ea fuerint tenellulę virgines, imbellisq̃ue sexus: nec enim te, mi lector, ad viros ducam, nec ad lobum vnum aliquem, *quem, vt* ait D. Cyprianus, *vulnerum vastitas, & tabescentes, ac defluentes artus, Vermium quoque edax pœna consumpsit.* Nō ei te sistam, alijq̃ue, quos tulere lapsa retro sæcula, sed ad puellulas te vocabo, & in molli, infirmoq̃; sexu, patientiæ miracula.

Claram tibi in exemplum proponam: & nomine, & re etiam ipsa longè clarissimam.

Eam omnino malè excepere alij, atque alij morbi, ijque grauissimi, etiã totos viginti octo annos,

quos exegit ipsa summâ patientiæ laude, maximè vero cum ad extrema deducta est vitæ confinia, in quibus agitata quàm acerbissimè dies omnino septemdecim vidit sine cibo, potuque: cumque eam à morbo lanienam æquo, vt alias, fortiq̄ue animo ferendam dixisset frater Reginaldus, qui ei à confessionibus erat, adiecit Sancta Virgo: ex quo me, D. Francisco duce, ac patrono, Dei mei obsequijs totam mâcipaui, nullus morbus grauior accidit, nulla acerbior pœna, nullus patientiæ rigor non suauis.

Sanctę Clarę accedet D. Lydina, exemplar sanctitatis, & patientiæ prodigium: in eam tanquam in scopum incurrere morbi propè omnes facto veluti cuneo, non tamen fregere, sed erexere potius, vt
ægr-

ægritudine, dolore, imò & seipsa
 semper esset superior. Qui eam tri-
 ginta totos annos lecto continen-
 ter affixam, oculis non animo le-
 gisset, aliud vidisset nihil, nisi viuũ,
 ac spirans cadauer, in quo tamen a-
 lacer, vegetus, & fortis spirabat ani-
 mus, & vnicælo, Deo que respira-
 bat, cui enim potius? senserat illa si-
 bi corpus esse pro diuersorio, imò
 si voles, etiam pro carcere, è quo li-
 berior euolaret animus, dissoluto
 iam, & effracto ergastulo corpo-
 ris: & hinc illæ deliciæ, illud gau-
 dium, ille plausus à morbo, ceu af-
 fertore, ac vindice libertatis; ad quã
 accedebat & illud bonum, quod
 ægritudinem sciret esse virtutis pa-
 læstram, & scholam sanctitatis, in
 quã docentur bonæ mentes Chri-
 sto seruatori suo in doloribus, in

56 DE FORTITVDINE

tormentis, in cruce cōsentire: quod
ipsum etiam spectauit aliquando
S. Coletta, quæ à Deo, Iesu suo sum-
mis votis expetijt, vt dolorum eius
aliquando particeps esse videretur.
Votis annuit Saluator optimus, &
exinde famulã suam quinquaginta
annis morbis grauioribus exercuit;
ad stuporem, & miraculum: imò
etiam ad querelas, gemitus, lachry-
masque sororum: quas eliciebat,
vel vnus ipse ægræ Virginis aspe-
ctus, quibus illa subridenti similis.
Quorsum, aiebat, hæ lacrymæ, ô
sorores meæ? quod patior vobis
graue, animo certè meo leuissimū,
& vt graue foret corpori: eo tamen
fit leuius, quod in eo sentiam ami-
cam Dei manum, quam excutere,
crudele & impium foret, exoscula-
ri autem suaue, amabile, pium. Hęc
illa

Sur. in
eius vi-
rã.

illa nō verbis tantum, sed re etiam ipsâ; cum occasio tulit, est testata: si enim exigeret Numinis gloria, cultusque etiam afflicto corpusculo non exire, sed efferri domo se patiebatur, & dicenti sibi, periculum adire, ne in viâ moreretur. *Parum est*, inquit illa, *Domine, an foris moriamur, modo in Domino.* In eius manibus tutò excidet anima, si è corpore exciderit.

Et hæc sunt voces, hæc oracula, sanctarum mentium, quæ eas carnis afflictiones non è sensibus, sed ex diuinis rationibus metiuntur.

§. 5.

Opportuna in morbo considerationes.

Dixit olim Neroni Deme-
trius, *mortem tu mihi minita-
ris, natura tibi.* Tua voluntas aut

Epictetus l. 1. c. 1.
apud
Arrian.
c. 25.

D 5

potius

58 DE FORTITVDINE
potius insolens tyrannis & libido
quædam sæuendi, ferrum, & ignes
ostentat, mortemque per atrociam
supplicia sub oculos ponit: at teip-
sum, ô tyrâne, eedem manent, imò
grauiores fati leges, & hæ quidem
non homuncionis alicuius volun-
tate; sed necessitate, sed naturâ: à
quâ discedere vt velis quàm maxi-
mè, non potes.

Quod ille de morte iactauit,
hoc ego de morbis, qui ad illam
ducunt; imponuntur illi, non no-
strâ, non alterius cuiuspiam depra-
uatâ voluntate; sed insita quadam
naturæ necessitate: cum enim cor-
pus hoc mortale conflatum sit è
quatuor humoribus, quorum sem-
per inter se pugna, luctatue, neces-
sum est illud ab his pati, concuti,
torqueri: quod si necessum est, a-
mabo

mabo te, quisquis es æger, cur contra necessitatem depugnare vis, cur effugere, quod effugit nemo: Si natura tibi id imponit oneris, quid eam auerfaris, ac damnas: si ad hoc natus es, vt aliquando infirmus esses, vt ab ægritudine exsuccus, & aridus; quid semper ab ætate, à valetudine viridis, ac vegetus esse vis: Cogita tibi in hac vitâ mortali, idē vsu venire, quod ariftis.

Aristæ quam ob causam nascuntur? nonne vt inarescant? Ideo autem arescunt, vt videlicet demetantur nunquam? at dira imprecatio hæc est aristarum, vt demetantur nunquam. Sic statuendum in hominibus quoque, detestationem esse si quis optet non aliquando æger esse, non aliquando mori: cum simile id sit voto, quo vt non maturescant segetes,

Epicte-
tus l. 2.
c. 6.

tes, nec vt demetantur, quispian
optet. Sicuti ergo si aristis suus es-
set sensus, sua mens, & intelligen-
tia, optarent illæ suo tempore ina-
rescere, ac deinde meti, quia eas ad
hoc natura formauit, cui obsequi
volupte est: ita viro sapienti, &
conditionis suæ probè conscio, nõ
graue, non acerbum, non durum,
& execrabile, sed potius leue, iu-
cundum, & amabile videri debet à
febris æstu, ceu sole inarescere, col-
laq; fato submittere, & mortis fal-
cem equanimiter pati: eo maximè
quod ideo exarescit, ac dissoluitur
corpus, vt aliquando reuifcat in
sæcula, imò & in æternitatem. Hoc
igitur primùm aduerte, & apud te
tacitis cogitationibus expède cum
à morbo lecto affixus es: cogita
deinde & alterum, & vincetum tibi
propone

propone vnum aliquē: is dum carceris sui putrescere paulatim muros videt, & ruinam minari, stat tantisper, exitumque è vinculis expectat, ac libertatem. Idem tibi euenit cum æger es: vides ipse, sentisque tabescere, soluique corporis ergastulum, bene habet: ne geme, ne querere, ne morbum incusa, ne damna, sed exulta, & ad propositā libertatem aspira: imò & hoc quoque apud te meditare. Hanc pellem, hæc ossa, has carnes respectu animæ, nihil aliud esse, quam diei vnus penulam, aut pannos tenues, quos vbi ab ægritudine, à vulnere, aut alio quopiam corpusculi vitio, videris defluxisse: erecta in te stet anima, nec aliud quàm tempus expectet, quo miserrimas has deponat exuias: vtq; has abijciat etiam lubens,

lubens,

lubens, volensque: perpende & illud; hunc mundum quantus est, tibi pro scenâ esse, è qua spectes pompam ludorum huius æui mortalis, recedasque cum ita libitum fuerit ei, qui te in scenam vocauit, atque admisit.

Epicte-
tus.

Egredere igitur, ac discede, ut gratus, ut verecundus. Da locum alijs; alios nasci oportet, quemadmodum & tu fuisti natus, posterisque concedendus est locus: conceditur autem per morbos variosque casus, à quibus è mundi proscenio subducimur, futuri spectatores Dei in totâ quantum protenditur æternitate.

Sed audio, iniicies illud, nimis cito, & præproperè subducimur ægritudinis vitio; & hinc malum, hinc dolor, cui medelam afferet D. Antoninus; qui te in scriptis suis
etiam-

etiamnum spirans sic alloquitur.

Heus tu, cuius fuisti, in hac magnâ
 Urbe, quid attinet utrum quinquen-
 nio? etenim quod secundum leges, id
 omnibus est æquû. Quid ergo graue
 si te Urbe emittit Dominus? non id
 facit iniustus iudex, sed potius natu-
 ra, quæ te introduxit, perindè, ac si
 Prætor, histrionem emittat è thea-
 tro, in quod eum introduxerit.

Lib. 12.
 n. 19.

Quod si is dicat se non quinque,
 sed tres modo actus recitasse, rectè
 dicet: at in viâ tres actus fabulam
 implent: Et si non implerent ab ur-
 gentis morbi importunitate, quid
 interest, si is te euocat, qui fabulæ
 author est, ac moderator.

Discede igitur æquo animo, nam
 & is qui te dimittit Deus, propitius
 tibi est, & in eo quod te dimittit,
 spectandum imprimis illud, te-
 cum

cum agi vt cum fructibus solet, ex
ijs qui præcoces sunt, nisi citò excu-
tiantur, computrescunt, neque ijs
iniuria fit si decutiantur, imò fieret,
nisi decuterentur. *Oliua maturita-
tem consecuta, si decidat, arborem,
quæ ipsam tulit, ac genuit, collaudat,
& gratias agit.* Et tu pariter lauda,
& grates age: si enim importuno
morbo, & vt videtur præcoce fato,
abeundum est: scito quod è vitâ
velut arbore deijceris: terræ, ceu
communi matri redderis, ne diu-
tiùs arbori, id est vitæ adhærens, à
vitijs, & voluptatibus compu-
trefcas.

D. An.
ton. l. 4.
n. 39.

CA-